

Betreft	Startnotitie Beleidskeuzes accommodaties Geldrop-Mierlo
Versie	5 d.d. 25 juli 2023
Status	Concept
Steller	Richard Custers (Beleidsadviseur)

Aanleiding

De gemeenteraad heeft gevraagd om richtinggevende keuzes, gericht op toekomstbestendige ondersteuning van maatschappelijke functies. Dat heeft geleid tot een opdracht aan het college via een Toezegging over het accommodatiebeleid (actiepunt 4537): “het college zegt toe om met een notitie te komen, waarin aangegeven wordt op welke wijze het college met een integraal accommodatiebeleid gaat komen. Daar wordt ook een planning aan vastgehangen met een tijdspad op welke wijze toegewerkt wordt naar de uitvoeringsagenda.”

Context

Inmiddels is gekozen voor het werken met programma's. Er zal geen 'accommodatiebeleid' meer worden uitgewerkt. In plaats daarvan worden er binnen een themaprogramma beleidskeuzes en, indien relevant, eventuele specifieke keuzes binnen gebiedsprogramma's uitgewerkt. In het begrotingskader 2024-2027 is het onderwerp 'gemeentelijke accommodaties' gekoppeld aan het themaprogramma Bestuur & organisatie. Dit is vooral gericht op het (technische) vastgoedbeheer door de gemeentelijke organisatie. In de Strategie 2024-2027 is dit onderwerp gekoppeld aan verschillende programmagroepen en gericht op het accommoderen op basis van maatschappelijke functies. Uitgangspunt is het werken vanuit ambities, opgaven en doelen. Verderop in deze notitie worden de betreffende programmagroepen benoemd.

Inleiding

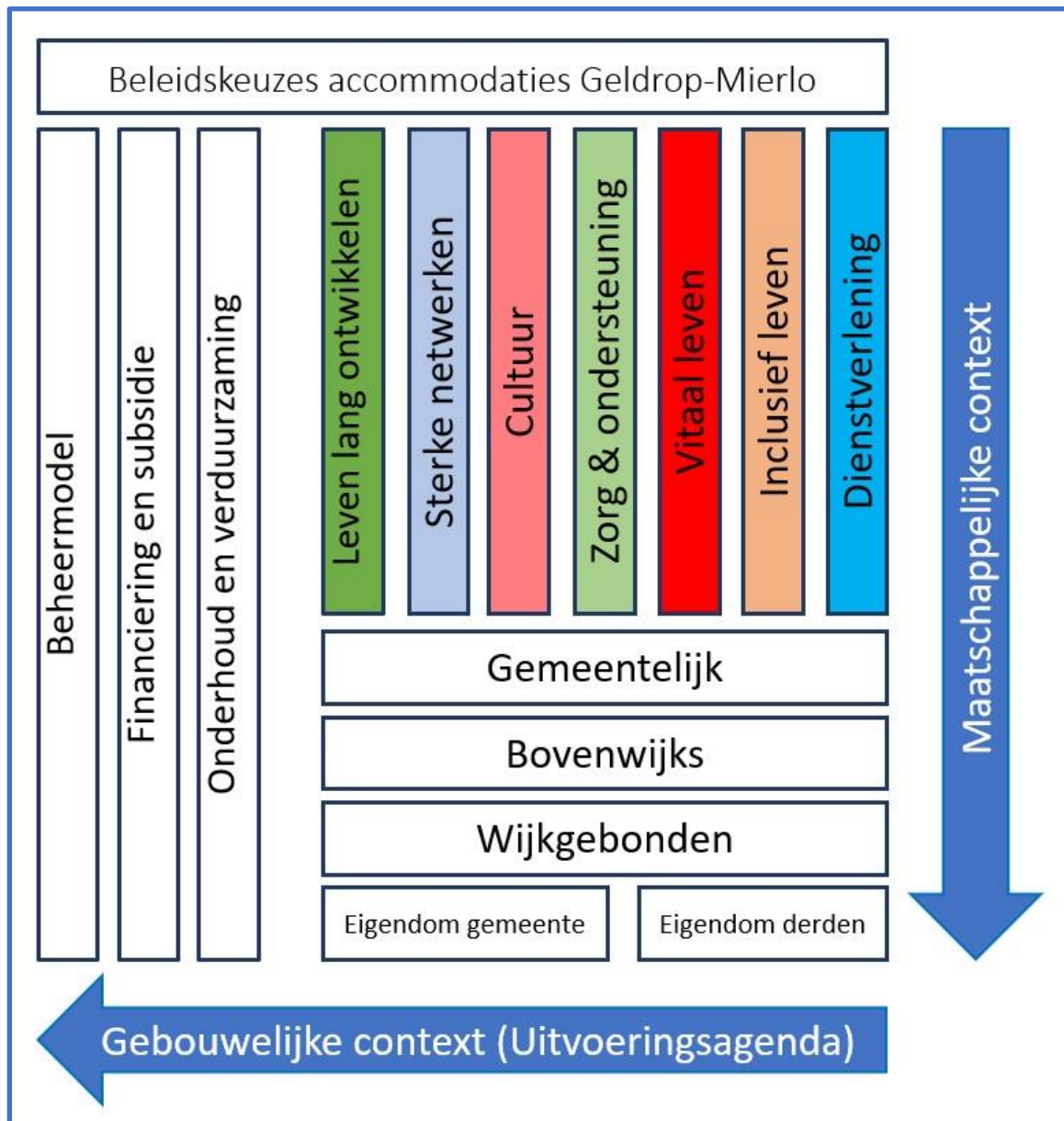
De gemeente Geldrop-Mierlo wil zich blijven ontwikkelen als aantrekkelijke woon- en werkomgeving voor huidige en toekomstige inwoners. Een belangrijk onderdeel voor de borging van deze ontwikkeling is het aanbod en niveau van maatschappelijke voorzieningen. Dat bepaalt in grote mate de aantrekkelijkheid van de gemeente om er te wonen en te verblijven. In de beleidskeuzes over accommodaties leggen we vanuit de ambities en opgaven voor Geldrop-Mierlo vast welke maatschappelijke functies de gemeente, op welke wijze accommodeert.

Deze beleidskeuzes zijn de leidraad voor het ondersteunen van een passend aanbod van maatschappelijke voorzieningen, dat past in onze visie en tegemoetkomt aan de behoeften van verschillende doelgroepen binnen de gemeente. De gemeente Geldrop-Mierlo wil dit borgen door het aanbieden van accommodaties ten behoeve van deze voorzieningen. Dat vraagt om duidelijke beleidskeuzes over wat de gemeente wil accommoderen en op welke wijze”. Eén van de uitgangspunten zal zijn dat accommodaties zo doelmatig mogelijk worden gebruikt. Het gaat hierbij zowel om accommodaties in het bezit van de gemeente als ook in bezit van derden.

De voorliggende startnotitie beschrijft de aandachtspunten en het proces om te komen tot integrale beleidskeuzes voor het accommoderen van maatschappelijke functies. Deze beleidskeuzes bevatten voor een aantal punten opties. Aan de raad wordt gevraagd op deze punten voor een specifieke optie te kiezen. Er wordt een integrale aanpak nagestreefd, waarbij wordt ingespeeld op de doelen binnen verschillende programmagroepen en wordt geanticipeerd op trends en ontwikkelingen.

Voor het uitwerken van de beleidskeuzes betrekken we verschillende partijen, zoals inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Door middel van participatie en dialoog met de diverse stakeholders willen we komen tot passend en uitvoerbaar beleid. Ook ambtelijk zullen de beleidskeuzes team- en afdelingsoverstijgend worden opgesteld.

Hieronder is in een model de context voor de beleidskeuzes voor accommodaties weergegeven.

We sluiten aan bij de zeven themaprogramma's: leven lang ontwikkelen, zorg & ondersteuning, inclusief leven, vitaal leven, sterke netwerken, cultuur en dienstverlening. We vertrekken vanuit de ambities en opgaven op deze aandachtsgebieden en voeren het gesprek met betrokken partners en partijen over wat dit betekent voor het accommoderen van maatschappelijke functies.

Het model is samengesteld uit vier clusterings, gericht op:

1. Het in beeld brengen hoe het accommoderen van maatschappelijke functies de ambities en opgaven voor de zeven thema's ondersteunen;
2. De uitsplitsing van functies per niveau (gemeentelijk, bovenwijks, wijkgebonden) op basis van uitgangspunten voor het accommoderen;
3. Het uitwerken van keuzes voor het beheermodel, financiering en subsidies en verduurzaming;
4. Het programmeren van activiteiten voor het implementeren van de beleidskeuzes (uitvoeringsagenda).

Hierna gaan we nader in op deze clusters.

Maatschappelijke context (1)

De beleidskeuzes voor het accommoderen van maatschappelijke functies houden direct verband met de ambities en opgaven in onze gemeentelijke strategie 2024-2027. De doelstelling van deze beleidskeuzes is daarmee een uitwerking van de doelen zoals opgenomen in Programmagroep 1: leven lang ontwikkelen, zorg & ondersteuning, Programmagroep 2: inclusief leven, vitaal leven, sterke netwerken, Programmagroep 3: cultuur en Programmagroep 5: dienstverlening

In de huidige, snel veranderende wereld, zijn maatschappelijke ontwikkelingen als ontgroening, vergrijzing en individualisering van invloed op de vitaliteit en leefbaarheid van woonkernen en dorpen. Daarom zijn passende, toekomstbestendige accommodaties belangrijk om voor nu en de komende jaren inwoners en verenigingen te binden en te behouden. Daarbij is het nemen van eigen verantwoordelijk en meedoen door de gemeenschap een belangrijke voorwaarde.

Doordat inwoners, verenigingen en maatschappelijke partners een belangrijke rol krijgen in de totstandkoming van de beleidskeuzes, wordt verwacht dat het beleid breed zal worden gedragen. Om een toekomstbestendig accommodatiebeheer te kunnen realiseren, brengen we in beeld welke functies en activiteiten nu en in de toekomst nodig en of gewenst zijn.

De insteek is dat er integrale keuzes worden gemaakt voor het doelmatig huisvesten van activiteiten op het gebied van leven lang ontwikkelen, zorg & ondersteuning, inclusief leven, vitaal leven, sterke netwerken, cultuur en dienstverlening. Uitgangspunt daarbij is het accommoderen van de maatschappelijke activiteiten op basis van functies.

Deze functies staan in dienst van de aspecten van het dagelijkse leven: ontmoeting, ontplooiing, recreatie, onderwijs, gezondheid, bewegen, cultuur en veiligheid. De mate waarin we deze functies nodig hebben is gebaseerd op onze ambities en de opgaven die daaruit volgen en hangt samen met de behoefte in de samenleving.

Door ontgroening en de sterke vergrijzing in de komende jaren is er mogelijk minder behoefte aan bepaalde faciliteiten of functies. Met de beleidskeuzes willen we een kwalitatief, betaalbaar en toekomstbestendig aanbod van voorzieningen borgen.

Uitsplitsing per niveau (2)

De beleidskeuzes zijn gericht op het accommoderen van de onder Stap 1 genoemde segmenten. Ten aanzien van deze segmenten heeft de gemeente immers een wettelijke taak in verband met huisvesting of heeft de gemeente reële invloed en zeggenschap op de realisatie, spreiding, kwaliteit en/of het gebruik van de accommodaties. Per segment of beleidsveld accommoderen we passende functies op basis van ambitie en behoefte, gericht op de regio, de gemeente, de wijk of de buurt. Ook inclusie is een belangrijk aandachtspunt bij het accommoderen van de beoogde functies. We willen het mogelijk maken dat alle huidige en toekomstige inwoners van onze gemeente worden betrokken en mee kunnen doen in de samenleving. Laagdrempeligheid en bereikbaarheid zijn daarbij kernbegrippen.

Met accommodaties richten we ons op de huisvesting van functies in de volgende segmenten:

Segment	Functies
Sterke netwerken	Inwoners- en belangenverenigingen, wijkondersteuning, ontmoeting en verbinding
Zorg & ondersteuning	WMO-activiteiten, algemeen maatschappelijk werk, Nuldelijnszorg, jeugd en gezin
Vitaal leven	Binnen- en buitensport, recreatie en bewegen, zwemmen
Cultuur	Bibliotheek, museum, heemkunde, educatie, muziek, evenementen, jeugd- en jongerenwerk, scouting
LLO	Basisschool, VO-school, speciaal onderwijs, ontplooiing
Dienstverlening	Loketten

NOOT: de onderwijsfuncties worden opgenomen in het Integraal HuisvestingsPlan (IHP). Deze functies kunnen worden gekoppeld met andere maatschappelijke functies. Voor de beleidskeuzes gaat het om de vraag: “wat willen we, op welke wijze accommoderen”. Daarom kunnen de beleidskeuzes gevolgen hebben voor de fysieke accommodaties en bestaande huisvestingsafspraken. In de praktijk kan dit één op één samengaan, maar kan ook leiden tot het signaleren van een overmaat of tekort. In voorkomende situaties gaan we over tot het verminderen of afstoten van accommodaties, het optimaliseren van beheer en exploitatie van de accommodaties of zetten we in op vereen- of vermeerdering van de functionaliteit.

Voor de beleidskeuzes kijken we tien jaar vooruit en houden we rekening met trends en ontwikkelingen. Op basis hiervan maken we scherp wat de behoefte is per segment, nu en op de langere termijn.

Het beleid voorziet in de beschikbaarheid van bovenwijkse (gedeelten van) accommodaties, zodat nieuwe initiatieven snel een plek kunnen krijgen om zich te ontwikkelen. Beleidskeuzes zijn wijkgericht (binnen de gebiedsprogramma's), bovenwijks gericht, kerngericht, gemeentelijk of regionaal gericht, afhankelijk van het te accommoderen segment.

De samenleving en zijn relatie met de overheid verandert. Inwoners nemen steeds meer initiatief en krijgen of vragen meer verantwoordelijkheid. De overheid wordt daardoor meer faciliterend, waarbij maatschappelijke accommodaties vaker worden gerund door vrijwilligers(groeperingen) of derden. Uniforme afspraken over de rolverdeling en duidelijke randvoorwaarden voor de verstrekking van subsidies en andere gemeentelijke bijdragen, maken dit mogelijk. De beleidskeuzes moeten bijdragen aan de inclusieve verbinding met de samenleving en de eigen (organisatie)kracht van inwoners. We accommoderen alleen organisaties die voldoen aan de inclusienormen. Op deze wijze wordt bijgedragen aan een samenleving waarin alle mensen en doelgroepen worden betrokken en kunnen meedoen.

Exploitatie en beheer (3)

De gemeente richt zich op het accommoderen van de segmenten. Het accommoderen wordt veelal ook betaald door de gemeente, of door het oprichten en exploiteren van de accommodaties, dan wel via subsidies of andere gemeentelijke bijdragen.

Met dit beleid zorgen we ervoor dat het accommoderen per segment op gelijke wijze wordt vormgegeven, gefinancierd en gesubsidieerd. Daar waar nodig verrichten we maatwerk. De beleidskeuzes moeten ervoor zorgen dat we kostenbewust handelen en efficiënter omgaan met het gemeentelijk vastgoed en de daarin gehuisveste functies. Hierbij geven we specifieke aandacht aan de voorkoming van leegstand en leegloop.

De beleidskeuzes moeten borgen dat we ervoor zorgdragen dat accommodaties beschikbaar zijn in diverse vormen (eigen beheer, beheer gemeente, economisch eigenaar en gebruiker, gemeente slechts faciliterend via subsidie). Per segment maken we hierin een keuze en accommoderen we uniform. Dit moet leiden tot:

- Uniformiteit en eenduidigheid per segment en sub-segment, zowel voor de manier van accommoderen als die van financieren;
- Een helder en transparant inzicht op de criteria voor het wel en niet accommoderen;
- Het verkrijgen van een duidelijke rol- en taakverdeling tussen gemeente en haar partners en binnen de gemeentelijke organisatie zelf;

- Het op termijn uniformeren of harmoniseren van de verschillende, in het verleden gekozen constructies zonder dat de organisaties en instellingen die op dit moment worden geaccommodeerd, omvallen.

Uitvoeringsagenda (4)

Als de beleidskeuzes zijn vastgesteld, ontstaat er een relatie tot concrete accommodaties. Daarom is het van belang af te bakenen welke accommodaties die relatie hebben en over welke aspecten van deze accommodatie we het dan hebben.

We zien voor de volgende typen accommodaties een relatie:

- Niet-commerciële (zwem)sportvoorzieningen;
- Accommodaties in gemeentelijk eigendom met een functie op het gebied van welzijn, sociaal-cultureel werk, cultuur of zorg;
- Accommodaties in particulier eigendom, waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft, vanwege de maatschappelijke functie;
- Niet-commerciële voorzieningen voor sport en beweging (o.a. calisthenics, skateboard, jeu de boules, speeltuinen);
- Horecagelegenheden in eigendom van de gemeente.

We kiezen voor een uniforme aanpak voor de implementatie van de beleidskeuzes, waarbij maatwerk mogelijk is om een rechtvaardig en gelijkwaardig (maatschappelijk) resultaat te bereiken. Niet alle wijken en buurten zijn gelijk en daarmee ook niet alle noden en behoeften. We houden rekening hiermee. Er zijn verschillende beheersscenario's denkbaar. Met de beleidskeuzes werken we toe naar uniforme beheervormen per segment. Daarbij kan de betreffende accommodatie eigendom zijn van de gemeente of een derde (maatschappelijke partner, stichting of marktpartij). Belangrijke aspecten hierbij, die worden vastgelegd, zijn: exploitatie, beheer, rol van gebruikers, bezettingsgraad, huurbeleid, subsidiëring, kwaliteitsniveau en ligging of geografische spreiding over de gemeente (niet limitatieve opsomming).

Hoe we voor de implementatie van de beleidskeuzes omgaan met investeringen, structurele bijdragen en subsidies, werken we aan de voorkant uit en leggen we vast in overeenkomsten en nadere regelingen. Het benodigde geld voor de uitvoering van dit traject regelen we in de begroting. Bij accommodaties die niet in bezit zijn van de gemeente is het beheer, onderhoud en verduurzaming een verantwoordelijkheid van de betreffende eigenaar/exploitant. In voorkomende gevallen kan de gemeente participeren in de financiering hiervan (zo mogelijk in de vorm van subsidies). Ook dit maakt onderdeel uit van de uitvoeringsagenda.

Proces inhoudelijk

Deze startnotitie is de basis voor het traject om te komen tot beleidskeuzes en beschrijft de context, de richting en het proces. Na bestuurlijke instemming met de startnotitie worden de beleidskeuzes uitgewerkt en ter vaststelling voorgelegd aan de raad. Deze beleidskeuzes gaan daarmee deel uitmaken van het beleidsdeel van het programma bestuur & organisatie. Bij het opstellen van de beleidskeuzes houden we rekening met de aandachtspunten die de raad meegeeft bij de vaststelling van voorliggende startnotitie. Bij het opstellen van het beleid hanteren we een participatiemodus, door het betrekken van en in gesprek gaan met onze maatschappelijke partners.

Met de vaststelling van de beleidskeuzes is het vervolgens aan het college om deze te implementeren middels het programmeren van activiteiten verspreid over meerdere jaren. In het programma wordt bovendien in het hoofdstuk Monitoring het evalueren en sturen op realisatie opgenomen. Omdat de samenleving blijft veranderen en ontwikkelingen blijven doorgaan, bewegen de beleidskeuzes mee met de ontwikkelingen en veranderingen. Als er aanleiding is voor herziening één of meer beleidskeuzes, dan wordt dit opgepakt.

Procesfasen

- Fase 1: Beleidskeuzes opstellen. Welke functies willen we accommoderen en hoe combineren en situeren we die in de gemeente.
- Fase 2: Inventarisatie maken. Welke functies accommoderen we nu, waar en op welke wijze.
- Fase 3: Beleidskeuzes worden ter vaststelling voorgelegd aan de raad.
- Fase 4: Uitvoeringsagenda maken (college). Met welke maatregelen realiseren we de gemaakte beleidskeuzes. De uitvoeringsagenda omvat in elk geval:
 - Jaarplannen, op te nemen in de begroting (benodigde capaciteit en financiën).
 - Een 4-jaarlijkse evaluatie en herijking
 - Jaarlijkse rapportage aan de raad*
- Fase 5: Uitvoeringsagenda ter informatie delen met de raad.

*Omdat er straks (financiële) afspraken worden gemaakt en overeenkomsten gesloten met maatschappelijke partijen die de accommodaties beheren en exploiteren, gaan we inhoudelijk jaarlijks evalueren. Hoe we dit doen, leggen we vast in overeenkomsten. Jaarlijks wordt er door het college gerapporteerd (via raadsinformatiebrief of themasessie) aan de gemeenteraad.

Tijdpad

Instemmen met startnotitie door college	15 augustus 2023
Instemmen met startnotitie door gemeenteraad	25 september 2023
Uitvoeren geschetst proces	Start Q3-2023
Vaststellen beleidskeuzes door gemeenteraad	Q1-2024
Implementeren uitvoeringsagenda in programma (meerjarig)	Start Q2-2024